

PM 2017:62 RI (Dnr 110-2135/2016)

Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige (Ds 2016:43)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 24 mars 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige” (Ds 2016:43) hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Efter flodvågskatastrofen i Sydostasien år 2004 och kriget i Libanon år 2006 antogs år 2010 lagen (2010:813) om konsulära katastrofinsatser. Lagen reglerar vilket ansvar svenska staten har för att bistå enskilda som drabbas av kris- eller katastrofsituationer utomlands. Däremot behandlas inte ansvarsfördelningen mellan staten och den kommun som tar emot evakuerade personer i samband med en katastrofinsats.

Socialdepartementet fick år 2014 i uppdrag av regeringen att utreda hur ett eventuellt statligt ekonomiskt ansvar för vissa följder av evakueringar till Sverige bör avgränsas, hanteras och finansieras. Utredningen bedömde att förutsättningarna för mottagande kommuner behöver förbättras när det gäller att ge evakuerade det stöd och den hjälp som de behöver vid ankomst till Sverige.

I departementspromemorian ”Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige” (Ds 2016:43) lämnas förslag till en ny lag om vissa befogenheter och ersättning till kommuner vid evakuering till Sverige. Promemorian har remitterats till staden för yttrande.

Remissen kan läsas i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till lagförslaget som bedöms kunna underlätta för kommunerna att göra nödvändiga insatser.

Socialnämnden stödjer lagförslaget i sin helhet, då det är viktigt att underlätta för kommuner att ge nödvändigt stöd till evakuerade personer. Samtidigt poängteras

vikten av att en förenklad handläggning, för att undvika godtycklighet eller oklarheter i förfarandet, bör vara förutsägbar och tydlig i sin utformning.

Mina synpunkter

I en kris- eller katastrofsituation är den enskilde sårbar och ännu mer om personen befinner sig utomlands. Med lagförslagen som presenteras i promemorian sätts medborgaren i centrum och den enskildes behov av stöd och hjälp kan snabbare tillgodoses vid nationella evakueringar. Jag välkomnar att man föreslår att mottagarkommuner inte ensamma ska stå för alla kostnader som uppstår när evakuerade ankommer till kommunen. Däremot är det inte rimligt att kostnaderna ska belasta kommunerna. Beslut om konsulär katastrofinsats och evakuering tas av staten och därmed bör staten stå för kostnader som uppstår i mottagarkommunerna.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige” (Ds 2016:43) hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 16 mars 2017

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Remissen – en sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

I departementspromemorian ”Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige” (Ds 2016:43) lämnas förslag till en ny lag om vissa befogenheter och ersättning till kommuner vid evakuering till Sverige.

En grundläggande förutsättning för att tillämpa lag om vissa befogenheter och ersättning vid evakueringar till Sverige bör enligt promemorian vara att den kommun som först tar emot evakuerade vid deras ankomst till Sverige gör det direkt till följd av ett beslut om en konsulär katastrofinsats med evakuering till Sverige enligt lagen om konsulära katastrofinsatser (2010:813).

Enligt nuvarande regelverk upphör statens ansvar att bistå evakuerade vid en konsulär katastrofinsats i och med att de evakuerade anländer till Sverige. När evakuerade personer anländer till Sverige är det kommunerna som enligt socialtjänstlagen (2001:453) har det yttersta ansvaret för att dessa får det stöd och den hjälp som de behöver. Utifrån grundprincipen att den kommun där den enskilde vistas ansvarar för akuta stöd- och hjälpinsatser, ska den mottagande kommunen pröva förutsättningarna att ge evakuerade nödvändigt bistånd när de anlänt till Sverige. Det kan innebära hjälp att arrangera vidaretransport till hemorten, att bistå med logi och matpengar i väntan på avresa eller insatser i övrigt som den enskilde inte kan vänta med.

Grundprincipen enligt socialtjänstlagen är att den kommun där den enskilde vistas (vistelsekommunen) ansvarar för stödet och hjälpen. Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd- och hjälpinsatser för en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer. En kommun som först tar emot evakuerade personer när de anländer till Sverige har således ett ansvar även i förhållande till personer som saknar hemvist i kommunen.

Utredningen poängterar att det är av mycket stor vikt att mottagande kommuner brådskande kan göra nödvändiga insatser för att tillgodose de evakuerades behov av stöd och hjälp. Det är också viktigt att kommunerna inte tvekar att göra sådana nödvändiga insatser även om det kan leda till att resurserna behöver förstärkas.

Socialstyrelsen var den myndighet som samordnade mottagandet i Sverige och såg till att representanter från kommun och landsting fanns på plats vid ankomsten för att bistå de människor som evakuerats från Libanon. I den nya förordningen som träder i kraft 1 januari 2018 föreslås att rätten till ersättning författningsregleras och att Socialstyrelsen blir den myndighet som prövar frågor om ersättning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till förslaget.

En konsulär katastrofinsats är en extraordinär åtgärd som kommer att genomföras då andra resurser, exempelvis reseföretag, reseförsäkring och det drabbade landet, inte är tillräckliga för att bistå de drabbade. När drabbade befinner sig i ett mycket utsatt läge. Kostnader för den föreslagna ersättningen till kommunerna kommer bland annat att bero på krisens eller katastrofens natur och omfattning, antalet drabbade som evakueras till Sverige, hur många kommuner som utgör slutdestination för evakueringen, vilka behov de evakuerade har av stöd och hjälp när de anländer till Sverige och vilka resurser kommunerna använder för att möta dessa behov. Mot denna bakgrund är kostnaderna för kommunernas initiala insatser vid framtida katastrofinsatser med evakueringar till Sverige svåra att uppskatta.

Stadsledningskontoret anser att förslaget innebär en mer solidarisk fördelning av kostnaderna mellan kommuner än vad nuvarande lagstiftning medger, eftersom kostnaderna vid en framtida evakuering fördelas över samtliga kommuner proportionerligt. Kostnaderna för den nu föreslagna ersättningen föreslås finansieras inom ramen för det generella statsbidraget till kommunerna. Stadsledningskontoret anser att lagförslaget är ett steg i rätt riktning men understryker samtidigt att en nationell evakuering är ett statligt åtagande och att kostnaden därför inte borde belasta kommunerna alls.

Stadsledningskontoret är positiv till kommuners utökade möjligheter att vid extraordinära händelser lämna nödvändigt bistånd utan att detta medför nya rättigheter för enskilda eller skyldigheter för kommunerna. Därmed bedöms inte förslaget inskränka det kommunala självstyret. Stadsledningskontoret vill dock framföra vikten av att förslaget kompletteras med riktlinjer och rutiner för den förenklade handläggningen för att undvika godtycklighet och oklarheter. Även om det handlar om unika situationer så behöver de handläggare som ska genomföra stödsatser veta exakt hur de kan gå tillväga.

Förslaget bedöms i stort underlätta för kommunerna att göra nödvändiga insatser och bidrar till ett effektivt mottagande av evakuerade i övergången från en konsulär katastrofinsats. Därigenom kan evakuerades behov av stöd och hjälp vid ankomsten snabbare tillgodoses och samverkan mellan aktörerna underlättas. Den föreslagna lagen bedöms inte få några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män. Förslaget är i överensstämmelse med barns bästa.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen rörande Mottagandet vid nationella evakueringar till Sverige får anses besvarad med vad som anförts i detta tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 31 januari 2017 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 januari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Syftet med den föreslagna lagen är att underlätta för mottagande kommuner att vid en framtida nationell massevakuerings bistå evakuerade med stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen när de anländer till Sverige.

Socialförvaltningen stödjer utredningens förslag till en ny lag om vissa befogenheter och ersättning till kommuner vid evakuering till Sverige.

Förvaltningen vill poängtera vikten av att handläggningen i dessa unika situationer är så tydlig och enkel som möjligt. För att undvika oklarheter och godtycklighet föreslår förvaltningen att en rutin och en mall bör finnas som stöd för hur en förenklad handläggning ska genomföras.

Gällande kommunernas rätt till ersättning anser förvaltningen att lagförslaget är ett steg i rätt riktning men att en nationell evakuering är ett statligt åtagande och att kostnaden därför inte borde belasta kommunerna.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.